

мр ДОБРИВОЈЕ ЈОВАНОВИЋ
Историски архив Јагодина

ЂАЦИ ИЗ КРУШЕВАЧКОГ ОКРУГА У ФРАНЦУСКОЈ У ВРЕМЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Предлог за помоћ школској деци из земаља које су у пријатељским односима са Француском први пут је покренут 4. марта 1914. године. Намера је била да се у француским школама и лицејима приме деца погинулих ратника из балканских ратова и то пре свега из Србије. У званичним телима Француске тај предлог је поставио Андре Оно, посланик за депатман Бас Алп. Он је исту иницијативу покренуо и у првој половици 1915. године. Предложио је да се извештај број српских ђака, деца погинулих војника, прими у француске школе на терет Француске. Преко српског професорског друштва а овом идејом упознат је и српски министар просвете Љуба Давидовић. Он је у Нишу, на основу ове иницијативе, повео преговоре са француским послаником Огистом Боном. На основу предлогу Андре Онора и договора у Нишу, Комисија за спољне послове француске скупштине, 26. новембра 1915. године, донела је резолуцију о пријему 500 ђака. Истовремено, изгласана је и одлука о обезбеђивању новца.

Упоредо са иницијативом у француској скупштини, текла је иницијатива за оснивање Универзитетског комитета за помоћ српској омладини. Овај комитет почео је са радом 7. децембра 1915. године. Представници са српске стране били су Јован Жујовић, Ђорђе Станојевић и Милета Новаковић.

Помоћ српској омладини пружале су и друге хуманитарне организације. У Француској је још јануара 1915. године постојао *Француско-српски комитет*, која је углавном окупљао жене политичара и научника са циљем да организују прикупљање помоћи српским ђацима. У комитету је било преко осамдесет угледних личности из Француске и Србије. Са српске стране председавајући је био Миленко Веснић. Комитет је давао одећу, обућу, рубље и храну за ученике. Њему су помагали и сами месни комитети као и српски потпорни фонд у Лондону. Од јануара 1916. године новоосновано друштво *Српски народ* у Француској преузело је бригу за ученике, а од јуна исте године српска влада је преко свог Просветног одељења обезбеђивала потребна средства. Инак, главни терет издржавања српских ученика пао је на Француску.

Прве групе ученика стигле су у Француску већ последњих дана децембра 1915. године. Прва група ђака пошла је из Солуна и бројала је близу 800 ученика. Окупљање ђака који су се кретали ка Јадранској обали започето је у Скадру. Прва група која је оформљена бројала је такође око 800 ученика. Они су из Медове, једним италијанским бродом и бродом Црвеног крста отпутовали 6. и 7. јануара 1916. године. Нешто пре ове групе, отпутовало је око 400 ученика старијих разреда преко Италије у Француску, у варош Екс-Ле-Бен, одакле су размештени по средњим школама и лицејима у разним местима. Следећа група ђака, састављена од ученика испод 15 година, отпутовала је једним санитетским бродом, али је по изласку из Медове заробљена и одведена у Котор. После 54 сати задржавања брод је ослобођен и са ђацима отпловио за Бастију на Корзици. У другој половини марта ђаци су превезени до Француске и распоређени у неколико места. Из Медове је нешто пре ове групе у Масељ отпутовала и једна група од 140 ученика.

Многи ученици отпутовали су касније из Драча и са Крфа, јер су отишли раније из Скадра, пре него што је започето са организованим прикупљањем ђака. Прва

мр ДОБРИВОЈЕ ЈОВАНОВИЋ
БАЦИ ИЗ КРУШЕВАЧКОГ ОКРУГА У ФРАНЦУСКОЈ

група бројала је око 300 ученика и са Крфа је отпутовала 2. фебруара за Ајачи на Корзици. Друга група, у којој је било око 180 ђака, отпутовала је 8. фебруара за Алжир, а трећа група од 140 ђака, 4. марта је пошла за Марсељ.

Из Солуна је још неколико мањих и већих група ученика отпутовало за Француску. Велики број ученика отишао је у Француску захваљујући својим родитељима и родбини.

Према извештају Јована Жујовића од 14. фебруара 1916. године, у 43 француске школе било је распоређено 1143 ученика. Према извештају Драгомира Обрадовића од 20. фебруара, 1250 ученика и 150 ученица било је распоређено у различитим школама и лицејима у Француској. Према његовом извештају од 8. марта, у Француским школама било је распоређено 1550 ученика, а да је 604 ученика гимназије и стручних школа чекало на распоред. Према подацима француског Министарства образовања, јуна 1916. године, у разним школама, било је укупно 1546 ученика.

СПИСАК ЂАКА ОСНОВНИХ ШКОЛА ИЗ КРУШЕВАЧКОГ ОКРУГА
НА ШКОЛОВАЊУ У ФРАНЦУСКОЈ У ВРЕМЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Ажап, Лицеј Бернар Палиси

Сотир Атанасковић, 8. разред, син почившег Јање, зидара из Крушевца.

Екс-ан-Прованс

Милан Митровић, 6. разред, син Бошка кафеџије из Крушевца

Алт

Милан Петровић, 5. разред, син почившег Павла, трговца из Крушевца
Миладин Стајковац, 5. разред, син почившег Чедомира, трговца из Александровца
(Жупског)

Бастија

Милорад Јовановић, 1. разред, син Ристе, чиновника из Крушевца

Бомон д Ломањ

Десимир Јанковић, син Илије, трговца из Крушевца
Ранко Михајловић, син покојног Михаила, трговца из Крушевца
Милутин Живковић, син Мирка, кројача из Крушевца

Фижак

Драговир Станојевић, 2. разред, син Грујице, опанчара из Крушевца

Фонтенбло

Милан Поповић, 4. разред, син Сретна, свештеника из Крушевца
Миливоје Крстић, 5. разред, син Драгутина, предузимача из Крушевца

Гајан

Јерусалим Илић, 5. разред, син покојног Ђорђа, предузимача из Крушевца
Милутин Протић, 5. разред, син Мирка, чиновника поште из Крушевца

Гренобл

Милић Комненовић, 2. разред, син Луке, чувара пруге из Сталаћа

Бордо- Либурн

Тихомир Дреновац, 8. разред, син Арсе, трговца из Крушевца

Перие

Стојан Урошевић, 5. разред, син Чедомира, окружног деловође из Крушевца

Поатје

Радослав Хајдуковић, 5. разред, син покојног Светислава, директора Крушевачке банке из Крушевца

Лион

Велибор Белотрепић, 2. разред, син Живка, трговца из Крушевца
Александар Илић, 1. разред, син Милеве из Крушевца
Велимир Живковић, 4. разред, син Благоја, рентијера из Крушевца
Александар Аћимовић, 3. разред, син Чедомира, судског писара из Крушевца

Марсињи

Милош Поповић, 4. разред, син Влајка, секретара у пензији из Крушевца
Миливоје Поповић, 4. разред, син Влајка, секретара у пензији из Крушевца

Мулен

Ђорђе Каракушевић, 6. разред, син Светозара, часовничара из Крушевца
Маргел

Евгеније Обреновић, 7. разред, син покојног Стевана, бившег пешадијског мајора из Крушевца
Михајло Крстић, 6. разред, син Воје, трговца из Крушевца

Ним

Тносав Мишић, 4. разред, син Јована, жандар. наредника из Крушевца
Владислав Радоњић, 4. разред, син Босиљке из Крушевца
Божидар Стојановић, 4. разред, син Димитрија порезника из Крушевца
Драгослав Стаменковић, 4. разред, син Саве, кафеџије из Крушевца
Тихомир Протић, 4. разред, син Љубодрага, свештеника из Крушевца

Поис

Милош Малићанин, 2. разред, син Младена, трговца из Трстеника
Драгуљуб Перчевић, 3. разред, син Василија, трговца из Трстеника
Милосав Терзић, 4. разред, син Јелене из Крушевца
Момчило Крсаповић, 4. разред, син Вула из Крушевца

Извори:

Архив Србије, Министарство просвете на Крфу, 1916.
Српске новине, Крф, за 1916, 1917, 1918. годину.